

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Schalin, Anton

Title: Katse tulevaisuuteen

Year: 2023

Version: Published version

Copyright: © 2023 Humanistinen ammattikorkeakoulu

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Schalin, A. (2023). Katse tulevaisuuteen. In E. Oksala, S. Pekkinen, & A. Schalin (Eds.), *Luovien työelämässä : luova osaaminen yritysten toimintaa kehittämässä* (pp. 62-64). Humanistinen ammattikorkeakoulu. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Julkaisuja, 155.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023052648448>

7 Katse tulevaisuuteen

Anton Schalin

Tässä julkaisussa olemme kartoittaneet luovien alojen työelämän nykytilannetta sekä siihen liittyviä epäkohtia, ja pyrkineet artikuloimaan keinoja niihin puuttumiseksi. Luova ala on hyvin monimuotoinen ja hankalasti määriteltävä kokonaisuus, mutta tietyt työelämän piirteet kuvaavat monia sen alle sijoituvia toimialoja, etenkin kulttuurialaa. Tässä luvussa vedetään yhteen aiemmin käsiteltyjä teemoja sekä hahmotellaan luovian alan painoarvoa ja tulevaisuutta sekä niitä toimenpiteitä, joiden avulla sen potentiaali yritysälämälle sekä yhteiskunnalle laajemmin tulisi paremmin hyödynnettyä.

Nykyisellään etenkin kulttuurialojen mutta myös monien muiden luovien alojen työelämää määrittää työsuhteiden pätkittäisyys ja epävarmuus. Itsensätyöllistäminen kuten yrittäjyys tai freelancerina toimiminen on kulttuurialoilla hyvin yleistä: Suomessa kulttuurialojen työntekijöistä 28 prosenttia työskentelee yrittäjänä, kun muilla aloilla vastaava osuus on 12 prosenttia. Musiikin alalla jopa puolet toimii yrittäjänä. (SVT 2018.) On kuitenkin epäselvää, onko yrittäjyys näillä aloilla aina toivottu vaihtoehto: vuoden 2017 Taiteen ja kulttuurin barometrin mukaan esimerkiksi nuorista taiteilijoista vain viisi prosenttia haluaisi toimia tulevaisuudessa ainoastaan yrittäjänä (Hirvi-Iljäs ym. 2018). Kulttuurialoilta valmistuvien työllistymisaste on myös muihin aloihin verrattuna alhainen (ks. tämän julkaisun luku 2.2, kuvio 1), ja alan työttömyys kasvoi neljä prosenttiyksikköä vuosien 2019 ja 2020 välillä (SVT 2022).

Osan tästä työllisyystilanteesta selittää avointen työpaikkojen vähyyks sekä se, että etenkin kulttuurialoilla töihin palkataan usein henkilökohtaisten verkostojen ja suositusten kautta, jolloin monetkaan avoimet työpaikat eivät tule julkiseen hakuun (Eikhof 2020). Tämä on kuitenkin vain osatotuus, sillä luovien alojen osaamisella olisi paljon käyttöä perinteisten luovien ja kulttuurialojen ulkopuolella. Tarvetta tälle osaamiselle ei vain useinkaan tunnisteta, ja vastaavasti luovien alojen opiskelijat ja vastavalmistuneet eivät välttämättä tule tarjonneeksi osaamistaan oman alansa tyypillisimpien toimijoiden ulkopuolelle. Tähän kohtaanto-ongelmaan tiivistyy koko Lookout-hankkeen tehtävä: Keski-Suomessa valmistuu tasaiseen tahtiin luovien ja kulttuurialojen osaajia neljästä korkeakoulusta, ja samalla alueen kärkialojen pk-yritykset pyrkivät kasvuun ja erottumaan joukosta.

Opiskelijoiden, opistojen ja yritysten tiiviimpi yhteistyö hyödyttäisi kaikkia osapuolia ja loisi parhaimmillaan merkittävästi työpaikkoja sekä kasvua koko maakunnan alueelle.

Taiteella ja luovilla menetelmillä on lukuisia käyttökohteita erilaisissa organisaatioissa ja työympäristöissä. Ehkä yleisimmin taidetta on hyödynnetty ihmisläheisillä aloilla kuten koulutuksessa sekä sosiaali- ja terveysalla, ja näillä aloilla toimintakulttuuri voi myös olla avoimempi ja vastaanottavaisempi taidemenetelmille esimerkiksi teknologian ja raskasteollisuuden aloihin verrattuna. Kokemuksia menetelmien käytöstä on runsaasti: taidetta on hyödynnetty esimerkiksi psykogeriatrisessa hoitotyössä, turvapaikanhakijoiden kotouttamisessa sekä varhaiskasvatussyksikön esimiestyön kehittämisessä. Taidelähtöisten menetelmien tuloksellinen käyttö ei kuitenkaan rajoitu vain näihin aloihin, sillä menetelmien hyödyntämisestä on saatu hyvin positiivisia kokemuksia myös muilta aloilta teollisuudesta tuotekehitykseen ja energia-alan toimijoihin (Taiteen edistämiskeskus 2021). Luovia menetelmiä voidaan käyttää alasta riippumatta monilla eri toiminnan tasoilla organisaatiossa. Yksinkertaisimmillaan tämä voi tarkoittaa viihtyisää sisustusta tai taiteellisia sisältöjä tyhy-toimintaan, mutta taidepohjaisia menetelmiä voi hyödyntää myös syvällisemmin tiimin rakentamisesta ja johtajuuden kehittämisestä organisaation strategiaan muutosprosesseihin (Darsø 2004, 14–15).

Vaikka Lookout-hankkeen keskeisin tavoite on auttaa luovien alojen opiskelijoita ja vastavalmistuneita tunnistamaan ja hyödyntämään omaa osaamistaan sekä löytää heille uusia reittejä työelämään, yksi hankkeen tärkeä sivuvaikutus on ollut koulutusorganisaatioiden välisen yhteistyön lisääminen. Opistojen tiiviimpi verkostoituminen sekä keskenään että Keski-Suomen kärkialojen yritysten kanssa edistää opiskelijoiden työllistymistä avaamalla uusia yhteistyömuotoja sekä uudistamalla totunnaisia toimintatapoja organisaatioiden sisällä ja välillä.

Lookoutin kaltaiset hankkeet tuottavat parhaimmillaan merkittäviä hyötyjä opiskelijoiden työllistymiskehitykseen, mutta niiden kääntöpuolena on toiminnan väliaikaisuus ja riippuvuus lyhytaikaisesta hankerahoituksesta. Lookoutin kautta muodostuvia yhteistyöverkostoja ja toimintamenetelmiä pyritään integroimaan koulutusorganisaatioiden toimintaan, mutta on selvää, että määräaikainen hanketoiminta ei voi olla pitkän aikavälin ratkaisu luovien alojen työllisyysnäkyymiin. Hankkeessa toteutetuissa asiantuntijahaastatteluissa peräänkuulutettiin rakenteellisten muutosten tärkeyttä: luovien alojen osaamisen potentiaali yritysmaailmassa jää täysimääräisesti hyödyntämättä ilman ministeriötason ratkaisuja ja nykyistä parempaa resursointia. Maakuntatason toimijat kuten Keski-Suomen liitto voivat tässä suhteessa toimia tiennäyttäjinä, mutta merkittävimmät muutokset tehdään valtakunnallisessa poliittisessa päätöksenteossa. Luovien alojen monipuolinen osaamispaletti ja mukautuvaisuus hyvin monenlaisten yritysten tarpeisiin osoittavat, että näiden alojen osaajien työllisyyteen panostaminen maksaa itsensä pian takaisin.

Kirjallisuus

Darsø, Lotte. (2004). *Artful Creation: Learning-tales of Arts-in-Business*. 2. painos. Kööpenhamina: Samfundslitteratur.

Eikhof, D. R. (2020). *COVID-19, inclusion and workforce diversity in the cultural economy: what now, what next?* *Cultural Trends*, 29(3), 234–250. <https://doi.org/10.1080/09548963.2020.1802202>. Katsottu 15.11.2022.

Hirvi-Ijäs, M., Rensujeff, K., Sokka, S. & Koski, E. (2018). *Taiteen ja kulttuurin barometri 2017: Nuoret taiteentekijät*. Cuporen verkkojulkaisuja 47. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore. https://www.cupore.fi/images/tiedostot/2018/cupore_barometri_2017_final.pdf. Katsottu 15.10.2020.

SVT (2018). *Kulttuurityövoima Suomessa 2017*. Suomen virallinen tilasto. Helsinki: Tilastokeskus. http://www.stat.fi/til/klt/2017/01/klt_2017_01_2018-08-31_tie_001_fi.html. Katsottu 9.4.2020.

SVT (2022). *Pandemia vaikutti kulttuurialojen opiskeluihin, työssäkäyntiin ja sijoittumiseen koulutuksen jälkeen*. Suomen virallinen tilasto. Helsinki: Tilastokeskus. https://www.stat.fi/til/klt/2020/01/klt_2020_01_2021-06-15_tie_001_fi.html. Katsottu 14.11.2022.

Taiteen edistämiskeskus (2021). *Kysely taiteen hyödyntämisestä osana työelämän kehittämistä. Julkaisematon raportti*. ProBookers SC Oy, Servitium Oy.